

Andersen meget vidt i sin Liberalitet, hvad jeg ogsaa sidst paaskønnede —, saa ser jeg ikke, at ikke ogsaa fremdeles den Tilstand gælder, at den evangelisk-lutherske Kirke understøttes af Staten. Saa længe den, som det ærede Medlem Hr. J. Oskar Andersen nylig sagde fra denne Talerstol, omfatter den største Del af Befolkningen og vil betjene det hele Folk, saa længe er den jo Folkekirken. Jeg kan da ikke se andet, end at man meget vel kan gennemføre en Adskillelse ad denne Vej uden nogen Grundlovsændring. En dansk Folkekirkepræst, Hr. Friis-Hansen, har i et Skrift om denne Sag, „Den frie Folkekirke“, som jeg anbefaler alle ærede Medlemmer, der maatte ønske at fordybe sig nærmere i dette Spørgsmaal, at læse, udførligt udviklet, at en saadan fri — og dermed mener han en af Staten uafhængig — Folkekirke meget vel kan etableres uden Grundlovsforandring.

Det ærede Medlem Hr. J. Oskar Andersen sagde som en Indvending mod Kirkens Adskillelse fra Staten, at helt uafhængige af hinanden blev de dog aldrig: Staten vilde altid have et vist Tilsyn med Kirken. Jeg ved ikke, hvad det ærede Medlem tænker paa. Der er i vor Grundlov noget om, at Folk har Lov til at samle sig frit og dyrke deres Gud, som de vil, dog at intet læres, som strider mod Sædeligheden og den offentlige Orden. Det ærede Medlem Hr. J. Oskar Andersen har dog vel ikke Tanker om en Kirke, der skulde kunne tænkes at ville støde an mod denne Bestemmelse. Jeg kan ikke tænke mig, at det ærede Medlems Fantasier gaar i den Retning. Det tror jeg absolut ikke. Efter et meget gammelt Kendskab, fra Barndommen kan jeg næsten sige, til det ærede Medlem, tror jeg aldeles ikke, hans Tanker kan gaa i en saa forbryderisk Retning. Hvis der opstaar et Kirkesamfund, der lærer eller øver noget, som strider mod Sædeligheden og den offentlige Orden, ja, saa har naturligvis Staten et Tilsyn dermed, saa falder denne Kirke og dens Mænd ganske simpelt ind under Straffeloven, ind under de borgerlige Domstole. Men andet bliver der ikke tilbage, naar Kirken gøres uafhængig af Staten og faar Lov til at styre sig selv. Saa er Kirkens Medlemmer ligestillede med alle andre. Begaar vi noget straffbart, endog noget, der gøres straffbart i selve Grundloven, ja, saa falder vi ind under Loven og Domstolene, Kirkens Mænd som alle andre. Denne Indvending synes jeg derfor har meget lidt paa sig.

Det ærede Medlem kom ind paa det Me-

nighedsraadslovsforslag fra 1860, jeg havde fremdraget, og sagde, at naar Folketinget den Gang gik mod Lovforslaget, saa at hele Sagen strandede, var det, fordi man ikke vilde have Menighedsraad alene: man frygtede for derved at komme til at spænde Ben for eller hindre det, man satte Pris paa, nemlig en egentlig Kirkeforfatning, en repræsentativ Kirkeforfatning; det var det, man vilde, og man frygtede for, at fik man Menighedsraad, fik man disse og ikke mere. Men dette er ingen historisk rigtig Fremstilling. Jeg vil meget anbefale ærede Medlemmer, der interesserer sig for disse Spørgsmaal, at sætte sig hen et Kvarter ganske stille og læse en Betænkning, som blev afgivet af Folketingsudvalget den 24. Januar 1861; jeg har nævnt Aarstallet 1860, det ærede Medlem gentog det efter mig, og det er ogsaa rigtigt, at det Monradske Lovforslag blev forelagt i 1860, men Folketingsudvalgets Betænkning blev, som sagt, afgivet den 24. Januar 1861. Jeg vil meget anbefale ærede Medlemmer at læse den — hvis det kunde nytte noget, vilde jeg ogsaa anbefale det ærede Medlem Hr. Carlsen-Skiødt at læse den igennem, men naturligvis der skal to Ting til: noget, der læses, og en, der læser, d. v. s. som *kan* læse.

Jeg havde egentlig Lyst til at læse denne Betænkning som Helhed op, men jeg skal af Hensyn til Tiden vel vogte mig derfor. Udvalgets Flertal, og det er et meget stort Flertal, idet det er 7 af Udvalgets 9 Medlemmer, nemlig Hammerich, Hass, Høgsbro, I. Jensen, Kraiberg, C. Petersen og Geert Winther, siger, at Forslaget søger „ikke sit *Udgangspunkt* i Menigheder, der, hvor mangelfulde de end i flere Retninger kunne være, dog frit og aandeligt slutte sig om en af Folkekirken Præster, hvis Tro de dele, men derimod i Menigheder, der ere dannede ved de udvortes Sognegrændser uden Hensyn til, hvor forskellige kirkelige Anskuelser der maaskee findes indenfor dem“. Og længere fremme hedder det: „Istedetfor en sand Menighedsforsamling fremkommer i Virkeligheden en Sogneforsamling, der kun har et kirkeligt Skin; men af en saadan Rod kan det kirkelige Samfundsliv ikke drage nogen sund eller kraftig Næring. I de paatænkte saakaldte Menighedsraad“ — læg Mærke til det: de paatænkte saakaldte Menighedsraad — „vil en Præst kunne komme til at virke sammen med Præster og Lægmand, som have modsatte Anskuelser om næsten alle kirkelige Forhold, ja, som maaske staae i aabenbar kirkelig Strid med ham. Den Samvirken, man saaledes vil fremtvinge,